

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULŪ XLIX.

ANUNCIURILE:

Pe unŷ anŷ 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe anŷ 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

Oseriă garmondŷ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorteori nefrancone nu se primescŷ. — Manuscripte nu se retrămitŷ.

N° 53.

Joi, 6 (18) Martie.

1886.

Brașovŷ 5 Martie 1886.

Astăđi voimŷ sŷ vorbimŷ ęrași de importanta cestiune a limbei, ce agitŷ în momentele de față spiritele din Austria. În numęrulŷ penultimŷ amŷ arătatŷ care este scopulŷ propunerii Scharschmid privitoare la introducerea legală a limbei germane ca limbă a statului și la regularea cestiunei limbelorŷ în Austria.

În 12 Martie s'a datŷ, cum șcimŷ, prima cetire proiectului baronului Scharschmid. Cu ocașiunea acęsta s'a observatŷ unŷ lucru neobișnuitŷ în camera din Viena. Membrii majoritătii din ditenite grupuri n'au votatŷ ca de altădată în solidaritate, ci s'au divizatŷ și o parte au votatŷ cu minoritatea germană, pentru trimiterea proiectului la o comisiune, ęr altă parte au votatŷ contra, ceręndŷ sŷ se respingă proiectulŷ în totalŷ. Cei ce s'au pronunțatŷ contra proiectului suntŷ Cehii, Italienii din Tirolulŷ de sudŷ și câțiva Sloveni și Dalmatini, cu totulŷ 68 de voturi față cu 208 voturi ale Nemțilorŷ din opoșiță, ale Polonilorŷ, ale conservativilorŷ și ale celorlalți autonomiști, cari au votatŷ cu toții pentru trimiterea la comisiune.

„Aliații noștrii ne-au părășitŷ” — exclamă „Narodni Listy” — și întorcęndu-se spre Poloni dice, că votarea lorŷ asupra propunerii Scharschmid a fostŷ cea mai durerŷsă desamăgire ce a avutŷ o poporulŷ cehicŷ de când face politică activă în Viena. Și tu Brute? — strigă „Narodni Listy.” „Nici măcar voi frați Poloni nu mai sēmțitŷi cu noi? Și voi sunteți în stare a ne părăși în momentulŷ, când tocmai vę vorbește istoria prin fapte grozavŷ de clare, că ce sŷrte ne amenință pe noi toți din partea germanișățiunei?”

„Polonii au declaratŷ prin graiulŷ vorbitorului lorŷ Czartorysky, că suntŷ gata a tracta cu Nemții în privința unei reforme a propunerii memorate, unele părți dintrinsa le vorŷ supune competenței dietei, altele ęrași competenței executivei, c'unŷ cuvęntŷ vorŷ schimba forma pălăriei, dęr pălăria lui Gessler însăși, limba germană a statului, n'o vorŷ respinge, ca noi, în principiu și a limine. Prin acęstă procedere Polonii nu numai că au ruptŷ solidaritatea dreptei, ci au făcutŷ Germanilorŷ și speranțe pentru viitorŷ. Ba se pŷte dice, că votarea lorŷ este unŷ nuorŷ greu din care amenință a se revęrsa furtuna limbei legale germane a statului.”

Ce-i dreptŷ organele lui Rieger prezentă lucrurile astfelŷ, ca și când divisiunea voturilorŷ partidei autonomiste în ședința dela 12 l. c. n'ar avea nici o însemnătate politică deŷrece nu se pŷte conchide dintrinsa la o deosebire principială a părerilorŷ. Pŷte sŷ aibă dreptate și pŷte că totulŷ a fostŷ numai o înmormęntare cu alaiu a propunerii lui Scharschmid, care mai multŷ ca sigurŷ nu va ęși întręgă și teafęră din sînulŷ comisiunei.

Resultatulŷ votării este a se mulțami în prima liniă atitudinii comitelui Taaffe, care dela începutŷ a stăruitŷ cu energiă ca propunerea Scharschmid sŷ vină înainte comisiunei, declaręndŷ totodată, că guvernulŷ va lua parte la lucrările aceștii comisiuni și că se va nisui a contribui sŷ se clarifice părerile diferite și decă este cu putință sŷ se ajungă la o înțelegere. Comitetele Taaffe a mai đisŷ, că guvernulŷ va apęra în acęstă importantă afacere „interesele statului”, dęr a adausŷ îndată, că „problema acęstui guvernŷ este de a căuta forma, spre a nu se contraria dorințelorŷ și simțimintelorŷ îndreptătite ale nașionilorŷ.”

Mulți conchidŷ de acolo, că comitele Taaffe a accentuatŷ „interesele statului”, că și guvernulŷ s'ar fi convinsŷ despre necesitatea de-a se asigura limbei germane celŷ puținŷ tēręmulŷ

ce-lŷ ocupă ea astăđi în partea de dincolo a monarhiei.

Este șciutŷ, că celorŷ dintăi îngrijiri, că limba germană în Austria ar fi în pericolŷ de-a se strivi de cătră idiomele naționale, li s'a datŷ expresiune de cătră cercurile militare. Ministrulŷ imperialŷ de răsboiŷ a făcutŷ în privința acęsta în timpulŷ din urmă înoite declarări. Elŷ đise între altale în delegațiune, că referințele astăđi încă satisfăcătoare ale cunoșcinței limbei germane la suboficerii din armată, s'ar putea totuși altera în câțva prin nisuițele, ce se manifestă în mai multe provincii d'a se organiza școlele după principii naționale. Se vede, că curentulŷ, ce domnesce în armată șlesce și pe comitele Taaffe a lua o pozițiune între propunerea lui Scharschmid, și între pretensiunile federaliștilorŷ. Foile vienezese varięză acum cu ęre care plăcere idea esprimată de comitele Wurmbbrand despre o „partidă a statului” față cu „partida țęrilorŷ” esprimândŷ speranța, că în sfęșitŷ va învinge cea din urmă asupra celei dintăi. Sŷ înțelegere, că „partida statului” e pentru „limba statului”, pe când „partida țęrilorŷ” susține, că ceea ce voesce Scharschmid cu soții sęi nu este alta decătŷ „inarticularea germanișățiunei.”

Noi cei de dincŷce de Laita avemŷ deja esperiențe destule, spre a putę judeca până unde se pŷte estinde presiunea limbei statului odată înarticulată. Se nștelege că în Austria nici odată nu s'ar putę petrece lucruri ca acele ce se petrecŷ la noi. Cu tŷte acęste nu trebuie sŷ ne mirămŷ când vedemŷ, că naționalitățile din Austria nu sŷ înbulzescŷ nicidecum de a înartacula limba statului.

Este întrebare acuma, ce sŷrte va avę proiectulŷ lui Scharschmid în comisiune? Polonii se pregătescŷ a-i face opoșițiune, Slovenii nu-sŷ mulțamiți cu tŷte dispoșițiunile lui. Comitetele Taaffe asemenea cu multe nu va fi mulțamițŷ și așa proiectulŷ are puține șanse de reeșire. Cehii din parte-le își vorŷ da tŷtă silința de a face sŷ cadă acęstŷ proiectŷ și în sînulŷ comisiunei. Probabilŷ că vorŷ isbuti, după ce însuși organulŷ nemțescŷ oficiosŷ din Pesta admite ca sigurŷ, că ei vorŷ ajunge ęrași a juca rolulŷ conducătorŷ, ca și până acuma, în Reichsrath.

Reforma administrativă.

În ședința dela 11 Martie a camerei deputațilorŷ continuându-se desbaterile asupra proiectului de lege municipală, luă celŷ dintęiu cuvęntulŷ:

Alexandru Almassy, care nu pŷte găsi motivulŷ ce a îndemnatŷ pe guvernŷ sŷ vină cu acęstŷ proiectŷ. Scopulŷ nu pŷte fi decătŷ estinderea puterii guvernului. Prin acęstă lege se așęđă în comitate regimulŷ corteșirii. Unde e administrațiunea cea mai rea? Acolo unde funcționarii facŷ serviții de corteș. Trebuie lăsate comitatele sŷ existe mai departe. Respinge proiectulŷ și primesce propunerea lui Bartha.

Zoltan Török declară că din discursurile lui Grünwald și ale celorlalți aderenți ai sistemului de numire a funcționarilorŷ n'a pututŷ șcŷte nici unŷ argumentŷ pentru a cestŷ sistemŷ. S'a adusŷ în desbatere patriotismulŷ. Dęr e numirea o garanțią? Nu se pŷte da cineva de bunŷ patriotŷ și după numire sŷ se demasce ca contrarŷ? Alegerea pe scurtŷ timpŷ e mai sigură. Primesce proiectulŷ ca basă a desbaterii speciale.

Adolf Zay dice, că raporturile administrative de ađi nu se mai potŷ ține. Nici comitatulŷ n'are o autonomiă seriŷsă, nici statulŷ o administrațiune de ispravă. Adunări comitatense de 500—600 capete ca corpuri deliberative suntŷ simplu imposibile. Representanții comitatului de ađi șciu, că și în cele mai nevinovate afaceri locale au numai votŷ consultativŷ și că în tŷte dă męsură voința ministrului, îndată ce fișpanulŷ are plăcerea d'a se amesteca. Alegerea funcționarilorŷ a devenitŷ iluzoriă. Fișpanulŷ și ađi numesce, sub masca dreptului de

candidare, pe funcționari. Corpulŷ funcționarilorŷ nu e stabilitatŷ, din 6 în 6 ani e predatŷ dreptulŷ fișpanului de candidare și într'aceea nu suntŷ ocrotiți de nici o pragmatică de servițiu.

În o asemenea stare precară, funcționarii nu simțŷ nici o dręptă bucuriă de chemarea lorŷ și trebuie sŷ se desvŷlte servilismulŷ. Interesele de avere și de administrare suntŷ sacrificate fără ocrotire funcționarismului, risipei, necapacității și volniciei acęstui, deŷrece nici unŷ tribunalŷ administrativŷ nu îngrijesce de remediare. Comitatalŷ astfelŷ negligeatŷ și regulatŷ stă directŷ sub ministerŷ, care în mai multe de 60 municipii de sine se nștelege, că nu cunoșce nici țęră nici ęmeni nici trebuințele poporațiunii, nici interesele administrațiunii, și de aceea are numai singurulŷ principiu: a face pe cei guvernatiŷ sŷ simță, că există unŷ guvernŷ.

Dela proiectulŷ de față nu se speră nici o îmbunătățire. Postulatului d'a se introduce administrațiunea de statŷ proiectulŷ îi fuge din cale, pentru ca s'o predea puterii discreționare a guvernului. Numirea funcționarilorŷ nu vrea s'o inaugureze în modŷ onorabilŷ, dęr o introduce ca contrabandă cu privire la posturile importante. De vr'o pragmatică de serviciu și de tribunalŷ administrativŷ nu pomenesce proiectulŷ, din contră eschide orice remediare. Proiectulŷ se caracterizează nu ca o organizare și lucrare a statului, ci ca o stabilire aprŷpe negenată a puterii guvernului, ca o exploatare a întregului aparatŷ administrativŷ spre scopurile personale de partidă și corteșire ale ministrului! Ministrulŷ însę doresce sŷ i se primescă proiectulŷ și desbaterea decŷ numai unŷ scopŷ și unŷ folosŷ pŷte avę: a arăta căile, pe care trebuie sŷ apuce mai tărđiu o desvoltare a administrațiunii statului.

Înainte de tŷte e vorba d'a lăți convingerea, că o desvoltare, capabilă d'a face ispravă, a intereselorŷ și datorielorŷ administrațiunii statului se unesce fŷrte bine cu o trainică administrațiune de sine. Dęr acęsta numai acolo e cu putință, unde există în adevęrŷ încredere și simpatiă între statŷ și între cetățenii sęi. Statulŷ nu trebuie sŷ caute în administrarea sa mijloce de putere față cu cetățenii sęi, cetățenii nu trebuie sŷ caute în autonomia lorŷ meterezuri în contra statului. Acęstă armoniă a puterilorŷ în viața statului e turburată în Ungaria prin reminescentele din timpulŷ neconstituționalŷ, și se turbură încă prin neîncrederea nemotivată contra Nemaghiarilorŷ. Oratorul e convinsŷ, că între Nemaghiari e destulŷ de tare consciința de statŷ, d'a paralisa poftele centrifugale, de vorŷ fi, ale unorŷ singuratici. (Aprobări.) Ce privesce specialŷ pe deputații sasii, apostrofați de deputatulŷ Hegedŷs, ei stau tocmai pe basa accentuată a armoniei puterilorŷ în statŷ și suntŷ gata a conlucra la o formațiune organică a statului spre mulțamirea intereselorŷ culturale legitime ale tuturorŷ fiilorŷ sęi. (Aprobări.)

O adevęrată reformă a administrațiunei e posibilă însę numai atunci, decă se va restabili raportulŷ corectŷ între statŷ și cetățenii sęi, pace și încredere între fii patriei.

Oratorulŷ vrea ca basa administrațiunii sŷ fiă comitatulŷ, împărțitŷ în mai multe cercuri de oficiu, avęndŷ fiecare în frunte unŷ șefŷ, numitŷ de guvernŷ la propunerea comitatului, cu o comisiune controlătoare și deliberătoare. Representanța comitatului sŷ constea din 25—60 capete. Președinte alŷ reprezentanței și comisiunei comitatense, care sŷ fiă conducătorŷ responsabilŷ, sŷ se numescă șefulŷ comitatului, pe vieță, de cătră regele, decă se pŷte din comitatŷ. Sŷ se înființeze tribunale administrative independente. Proiectulŷ de lege îl respinge. (Aprobări în stanga)

Petru Busbach dice, că dispoșițiunile cuprinse în proiectŷ au valŷre pentru toți și numai atunci se aplică contra naționalitățilorŷ, când ele nu se vorŷ ține de acęstă lege. (Aprobări în drępta) D. deputatŷ a đisŷ, că nemulŷ maghiarŷ e multŷ mai tare decătŷ sŷ aibă nevoiă de nouę mijloce de putere. Asta și eu o credŷ. Dęr asta mi-aduce aminte de fabula „Vulpea și Corbulŷ”. D. deputatŷ pŷte fi liniștitŷ, că nu vomŷ lăsa așa ușorŷ sŷ ne scape cașulŷ. (Iaritate în stanga estremă.) D. deputatŷ se provŷcă la aceea, că câțiva Sasi au intratŷ în

oposițiunea moderată. Mă tem, că opoziția moderată a băgat pe porțile ei acelui cal de lemn, care a adus căderea Troiei. (Iaritate în drépta.)

Ce privește proiectul, l'a combătut partida independentă, că proiectul conține pre multă ér opozițiunea moderată, că proiectul conține prea mult; pe de altă parte amândouă opozițiunile au aclamat discursul lui Apponyi. Asta ne-a surprins. (Iaritate în drépta.) Din punctul de vedere al țării, ocuparea oficiilor municipale prin numire e necesară, după cum au dovedit Truța și Zay. Crede cineva că după astfel de discursuri se liniștesc naționalitățile? că acelui foc ce arde acum sub cenușe nu se așină? Oratorul aprobă puterea ce i se dă fișpanului. Aș s'au schimbat lucrurile, nu ne trebuie nici parlamente în provincie. Trebuie să concentrăm puterea politică mai ales cu privire la numeroasele rase și naționalități ce numără Ungaria. Orașele au chemare a desvolta industria și a lăși maghiarismul. Descentralizarea în Ungaria nu mai are nici un sens. Trebuie să dăm guvernului toate mijloacele, ca să unifice statul, de aceea primesc proiectul.

Leopold Nemet critică proiectul, mai ales dispozițiunile privitoare la fișpan, și-l respinge.

În ședința dela 12 Martie, luându cuvântul :

Edmund Steinacker ține, că pentru administrarea orașelor trebuie o lege deosebită. Asta o dovedesc petițiunile oră și conferința orașelor, ținută de curând. Declarațiunile bine voitoare ale ministrului președinte față cu aceste pretensiuni sunt de natură așa de plonică, ca și acelea ce le-a dat de curând deputațiilor sârbi și români din partida guvernamentală. Fructe reale nu produce această bunăvoință. Ministru președinte a dovedit prin proiectele sale, că n'are nici o pricepere pentru condițiunile de viață ale elementului burghez.

Administrațiunea trebuie întocmită, după cum cere totalitatea națiunii politice a Ungariei fără deosebire de naționalitate. Căci Nemaghiari, cari contra concepțiunei lui Busbach, că sunt streini, protestează cu hotărâre, vor înțelege și vor nisui la egala îndreptărire ca o liberă dovedire a individualității lor naționale, limba statului o vor primi bucuros ca mijloc al strănei legături a tuturor cetățenilor statului, der nici odată ca scop al statului, de aceea cer o administrațiune modernă, tare, der liberală. Puterea personală asiatică a viitorului fișpan ca agent politic al guvernului nimicește siguranța dreptului cetățenilor. El respinge proiectul, care duce la negarea dreptății. (Aprobări în stânga.)

(Va urma.)

SCRILE ȚILEI.

Joi în 6 Martie va fi a doua conferință literară în sala gimnasiului român de aci. Ântea conferință a ținut-o părintele Vasile Voina, vorbind despre femeia: ca soția, ca mamă și ca găzdoia. Conferința a fost de un deosebit interes, foarte instructivă. Dăminele, care au asistat la conferință, s'au putut convinge, că o bună soție, o adevărată mamă și o harnică găzdoia e un mărgăritar de femeie. Nu putem decât să felicităm pe părintele Voina pentru succesul conferinței sale.

—x—

Notarul și primarul din Dobra, comitatul Hunedorei, au fost suspendați din postul lor de către vice-fișpanul comitatului, sub pretextul de nesinceră administrare a averii școlare și bisericesci, ce se urcă la 14,000 fl. Această sumă fu vrsată la sedria orfanală din Deva și din procentele ei se vor ajuta scolile ro-

mane. — Ce comediă o mai fi și asta! Știu mai marii noștri ceva despre această nouă pacoste?

—x—

Cetim în „Pester Lloyd“: „In ultimul său discurs, Apponyi, spre a ilustra ingerințele fișpanilor, se provocă la un comitat, în care, pentru ca să câștige numai alegătorii valahi în contra opozițiunii, s'au lăsat două cercuri candidaților naționaliști, făcându pe candidații guvernamentali să se retragă. Opoziția a strigat, că acelui comitat e Aradul. Un corresponsent al lui „Nemzet“ constată acum, că nu pte fi vorba de comitatul Arad, nici de fișpanul Tabajdi. In numitului comitat s'au ales doi deputați de naționalitate română; cercul Iosășel însă a fost mai înainte deja reprezentat printr'un Român și în cercul Radna nu s'a retras un aderent al guvernului, ci al opozițiunei moderate. Veți bine că nu acesta, ci un aderent al partidei liberale de naționalitate română, Iónu Beleşu; totuși zace în interesul statului maghiar, ca în comitatul Aradului unde, între cei 280,000 locuitori sunt 190,000 Români, să fie luate în considerare și interesele naționalităților și că în amintitele două cercuri, locuite aproape exclusiv de Români, să se aleagă Români onorabili și credincioși ideii de stat maghiar. — Mai frumos epitaft nici că i se pte face deputatului Beleşu și tovaroșului său. Românii din cele două cercuri pot să știe acum, cine are să le pună pinter la cisme.

—x—

La șola din Dubovăț, comitatul Timiș, solgăbirul Ujváry a confiscat mai multe cărți oprite și a pornit cercetare disciplinară în contra învățătorilor. — Altă comediă!

—x—

„Kulturregyletél“ în ședința sa din urmă a hotărît, ca să înființeze bibliotecă populară în satele mai mari din Transilvania. Spre acest scop va ruga pe toți autorii, să trimită mai multe exemplare din opurile lor la comitatul administrativ al „Kulturregyletului“ „Egyetértés“ cu bucurie constată, că „Kulturregyletului“ și-a început deja activitatea prin înființarea a două institute de băieți în Brașov și prin înființarea a trei școli populare cu limba de propunere maghiară în părțile Sălagiului. Averele active a „Kulturregyletului“, după raportul casarului, se urcă la 122,183 fl. 73 cr. — De una bine făcut „patrioții“, că și încercă nenorocitul noroc mai de timpuriu. Nu strică să încerce și ei cum se bate apa în piua.

—x—

Ministerul comun de război printr'o ordinațiune provocă pe comandanții de trupe și superiori, ca să vegheze să nu se mai traducă termenii tactici și tehnici din regulamente în diferitele limbi naționale, fiindă acesta în desavantajul serviciului, a cărui limbă trebuie bine cunoscută.

—x—

Duminea s'era a dat d-șora Henriette Vautier. proprietara și directoarea institutului de fete de aci cu acest nume, o frumoasă s'erată cu dans la care, alară de elevele institutului și de profesorii lor, au luat parte mai multe persoane distinse din societatea de aci. Elevele române, cari sunt cu totul vreo 24, erau cea mai mare parte îmbrăcate în drăgălașe costume naționale, ce le ședeau foarte bine. Petrecerea a fost animată și a durat până târziu.

—x—

Iuliu Dimsic, funcționar la posta din Szent-Endre, a fost condamnat la 7 ani închisore pentru defraudare și falsificare de documente.

Oficialul de poște Martinu Bartus a fost condamnat de judecătoria penală din Fests la 2 ani închisore pentru defraudare.

—x—

Oficiul „Kolozsvári Közlöny“ în numărul său dela 16 Martie scrie următoarele: „Părechea regală română va merge cât mai curând la Gacina, unde va rămâne mai multe săptămâni. De acolo va merge în Novo-Ciercasu între Cazaci și în urmă în Livadia, unde va petrece totă véra.“ — Bieta fôia bugetară, se vede că visează noptea numai Muscali. Confundă părechea regală română cu cea imperială rusescă.

—x—

Sub titlul „O inormentare maghiară cu cântare germană“ scrie „Ellenzék“ dela 12 Martie următoarele: „Din Alba-Iulia ni se raportază următorul cas scandalos:“ La 9 Martie, judecătoria dela tribunalul Iohann Ninger a fost petrecut la locașul etern. Acesta ocaziune a folosit o dirigintele corului capitolului Fogarassy spre necalificabila tēmpenia d'a aduna mână în mână cu profesorul gimnasialu Jako Avad pe membrii „Liedertafel“-ului șesescu din Alba-Iulia, ca să cânte la mormântul unui judecător maghiar un cor de doliu german. „Ellenzék atrage apoi atențiunea episcopului Lönhart asupra acestui „scandal.“ Ninger e German și cu toate astea pocitura de „Ellenzék“ ar fi vrut să se cânte unguresce. Are dreptate fôia bazaconiilor, fiindă că după ei Dumneșu e Maghiar și nu știe decât unguresce.

—x—

Ana Moldovanu, soția unui comerciant din Almagiu, a fost omorâtă și jafată la 5 Martie. Făptuitorii nu s'au descoperit nici până acum.

—x—

Fiindă orașul Muresu-Oșorhei în crasă de han, adunarea municipală a hotărît, ca darea să se mărească cu 15%. Locuitorii însă au protestat în contra acestei hotăriri și într'o zi de tērgu au voit să țină o adunare mare în piață, der primarul cu putere militară a împraștiat pe bieții locuitori. Vai de puna contribuabililor.

—x—

Tribunalul din Varadinu, în Croația, a condamnat în 4 Martie la mörte prin spēndurătore pe ucigașii Juro Pravica și Petru Miculic, și la 500 fl. despăgubire familiei ucisului Juraj Cahun.

De sub cetatea lui Mariot, 12 Martie.

(Balul casinei române din Beiușu. Armonia și Disarmonia. Regina balului. Balul notarilor din cercul Beiușului și revolverele... Balul mascat. Un toast.)

Onor. d-le Redactor! Cu drept vi s'a părut curioasă notița despre balul Casinei române din Beiușu, adusă de „Egyetértés“! Apoi notița d-vostră bine nimerită, din care se vede intensiva atențiune cu care urmăriți toate mișcările sociale ale Românilor, imi dă impuls — deși în vreme de post — ca unul, care am fost fericit a face parte din acel bal, să lămuresc nișel unele de ale balului, ventilate, — precum a putut observa or cine cu vđite intențiun — și prin „Egyetértés.“

Nu v'am raportat nimic despre acel bal, d-le Redactor, căci din capul locului dechiar cumcă: balul casinei române din Beiușu a reușit atât de splendid încât toți căi am luat parte la acel frumos bal, parte ca inițiator, parte ca arangiator, apoi ca participant, vđend neașteptatul rezultat ne-am inde-

FOILETONÜ.

Reforma gimnasiului.

II.

(Fine.)

Deși științele reale și-au câștigat din ce în ce un teren tot mai estins pe câmpul instruciunei, totuși limbile clasice încă nu și-au pierdut din valoarea lor. Filologii, cari le atribuie o influință mare asupra culturai formale a individului, ceea ce nu e de contestat, au ajuns așa de departe, încât și aș cele mai multe ore din planul de învățământ al multor gimnasii sunt ocupate cu limbile clasice. De altă parte avântul cel mare al științelor reale le-au dat naturaliștilor bune arme în mână, cu cari n'au încetat a combate pe filologi cerend pentru științele reale spațiul, ce le compete în planul de învățământ al școlilor medii. Astfel s'a născut o controversă între filologi și naturaliști, séu mai bine ășu o dispută între umanism și realism, care și aș durază.

Trăim într'un timp, care se depărtează tot mai tare de idealism: utilitarismul seculului nostru vrea să-i imprime și școlei caracterul său. Cunoștințele, cari nu se pot întrebuința n'au nici o valoare, ba au o valoare negativă, ele sunt propria materia peccans, care

produce bole spirituale etc.* ție între altele Dr. Paulsen*) unul din partida realiștilor.

În țiile noastre lupta se continuă cu înverșunare în diferitele țeri civilisate.

În Germania D. Boys-Reymond (prof. la Univers. din Berlin,) Esmarch (la Univ. din Kiel,) Paulsen etc. se plâng, că limbile clasice, în loc să cultive, tēpescă spiritul. Ță ce ție Esmarch**): „Convingerea, că spiritul tinerilor noștri să tēpescă siliți fiindă a se ocupa cu obiecte, cari n'au nici o valoare constantă și nici un interes pentru ei, câștigă, e evident tot mai mult teren între omii culti.“ Esmarch susține mai departe că cei mai mulți gimnasiști n'au pregătirea suficientă pentru studiul medicinei; el cere o cultură generală: cunoșcerea limbilor moderne, francesă și englesă, cunoș-

*) Dr. Paulsen e profesor la universitatea din Berlin; densul a publicat în anul trecut o istoria a gimnasiului intitulată: „Geschichte des gelehrten Unterrichts auf den deutschen Schulen und Universitäten bis zur gegenwart, mit besonderer Rücksicht auf den classischen Unterricht.“

**) Paedagogium, Dr. Dittes, Febr. 1886. În acestă op Paulsen trece peste chemarea unui istoric de a descrie obiectiv dezvoltarea gimnasiului (în cazul de față) și profesce basându se pe cursul, ce l'au luat lucrurile în cei 3 seculi din urmă, triumful realismului.

ceea perfectă a limbei materne, cunoștințe naturale și geografice, și în fine capacitatea de a-și exprime séu scrie cugetările lor într'o formă mulțamitoare. „Mi se pare — ție el între altele — că spiritul tinerilor s'a tēmpit și a pierdut vioiciunea prin ocuparea neîntreruptă cu subtilități grammatice și memorisarea mulțimei de reguli cu nenumeratele lor excepțiuni, pe când capacitatea, atât de naturală a elevilor, de a observa, dispare cu totul prin grămădirea cu obiecte, cari nu-i interesază.“ Ță aci un exemplu despre argumentele realiștilor.

În Franța s'a ivit tendința de a scote limbile clasice cu totul din școlele medii, séu a le privi numai ca studii facultative pentru cei ce vreau să se ocupe cu filologia, filosofia și alte științe, cari stau în legătură cu acestea. Chiar unul dintre filologii francesi, Raoul Frary, și a ridicat glasul contra limbilor mörte. El combate argumentul principal al humaniștilor, „că limba latină e cea mai bună gimnastică a spiritului,“ că limbile clasice sunt cele mai bune mijloce de cultură formală*) susținend, că tēpesc în loc să cultive spiritul: „Capete escelente resistă ce-i drept acestui ne-

*) Din argumentele filologilor sulevez pe acesta în mai multe rânduri, căci el este centrul, împrejurul căruia se adună toate celelalte.

părtat cu indigestă inimă, ca unii, cari amă săvârșită și petrecut un bun lucru și nu ne-a rămas alta decât să ne bucurăm de recompensa ostentărilor noastre.

Apoi nu e natura Românului a face mare gură! Se află însă nisce bucină pre la noi, cari voră a bucina cu totă forța astfel de cântece și jocuri de cari nu cântă și jică decât corespondenți de-ai lui „Egyetértés”, „Budapesti Hírlap”, „Szabadság”, „Nagyvárad” și a altoră cucuveici unguresci!

„Armonid” între Români și Unguri cu ocaziunea balului casinei române?! Ce bidigani? Chiar casina română și balurile ei suntă cauza unei *disarmonii* din cele mai strașnice, a cărei ghiare spurcate sgarăsiase pre mai mulți încă pe timpul adormitului în Domnul episcopu Olteanu, în timpul din urmă ăra totu din acea cauză s'a pornit din partea dragilor noștri compatrioți una dintre cele mai rușinoșe campanii asupra onorabilului corp profesoral și asupra unui institut pur cultural! Poftescă să cetescă orî cine invectivele nerușinoșe, incușiunile și alte năsdrăvăni unguresci aruncate în decursu de doi ani în „Szabadság” și din inițiativa lui, asupra acelei distinse corporațiunii didactice, totu din cauza fundării, adecă separării, și susținerii casinei române!! Dér de acestea puțină îi dore capul pre omenii noștri!!

Să nu mergem însă mai departe! Intrebă numai, cum a putut fi armonia între aceia, cari nici nu au convenit în acea sêra? Unguri la acelu balu afară de unu subjde (!), doi practicanți de pădurăritu și încă doi israeliți, nu a fostu nici unu de față! De dame (să înțelege ungurice) nici pomană!

Atăta am dorit a constata în interesul adevărului! Că apoi noi Români și Române căți amă fostu, nu v'ăși pute spune exact d-le Redactoru, constat însă și acea: că noi amă fostu într'unu număr frumos și mare ca niciodată! Acția nasce reacția... Potu spune cu mare tîcnă sufletescă, că în căți mai bate o țirișoră de inimă românescă toți amă fostu de față, afară de unii patentați, egoiști și mămăligari, cari se temă și de umbră... căci sci d-le Redactoru, a lua ađi parte la unu balu, o *convenire românescă, însemnă a comite unu atentat în contra măreței idei de statu ungurescu!!!*

Publicu numerosu, voiosu și simpaticu, cum numai potu fi Românași și Romănuțele noastre tôte, tôte! Din Beiușiu cu excepțiunea celoru amintiți și a dînei Beiușului, care din extraordinară cauză a trebuit să lipsescă inteligenți, comercianți și fruntea industriașilor; din provinciă: dela Fîneșiu, Oradea, Sămbăciagu, Vașcău, Vălan, Suplacu, Topa și alte comune învecinate. „Romana” s'a jucat de preste 35 părechii, dér numai din cauza micimeii salei urbane! Onorabilele familii din provinciă merită tótă lauda și stima că nu au pregetat a grăbi din depărtare de 8—10 mile pentru de a ridica nimbulu balului românescu din Beiuș; sperăm și în viitoru românesculu lor spriginu! ăra Romănilor beiușeni le dorim să-și păstreze și de aci înainte sufletul și inima românescă, ce au demonstrat cu deosebire la acestu bal unicu în felulu său atăt din punctulu de vedere a reușitei morale cât și materiale!

Până ce voră avé concetățenii noștri unguri așa balu mă temă că voră face cobe!

Numai încă o dorință mi-așu esprima, anume: că afabila Domnișoră Florica Paladi, — fica zelosului preotă română Antoniu Paldi din Jineșiu, — care ne-a surprinsu și acuma cu frumosulu ei costum românescu bănățescu să aibă în viitoru cât de multe urmașe!

Orî cine ce a dîce d-sora Florica Paladi a fostu regina balului!! Apelămu decî la simțulu naționalu altă damelor beiușiane dîcendă: „Vorbiți scrieți și vă îmbrăcați românescu pentru D-đeu!”

Sub o căciulă nu va fi fără de interesu a aminti și aceea, că notarii din cerculu Beiușului au arangiatu unu balu de colorit puru ungurescu (sic!) pre cându în totu cerculu numai unu singuru singurelu notăreșelu de unuru este. Nu mă dimită a pertracta trebile notarilor noștri, chiar a celoru din cerculu Beiușului, dér imi permiț a observa, că decă le va veni tréba la revolvere (ca nefericitul Mangra) va veni numai din cauza lașității lor, să nu inovătescă nici chiar pre pretore, pentru că sci prea bine, căci cându îi șicanéză apoi îi nimicesce implinesce, astăđi o patriotică virtute!!

A fostu aici și unu balu mascat care și-a eternisatu numele în analele patrioților din Beiuș prin toastulu unui profesor român, rostitu întru sănătatea lui Benedek (celu mai neîmpăcatu inimicu a tétă suflarea românescă.) Frumose lucruri facu aceia, cari mănăcă pâne românescă! Bată-lu părdalnicu nebotesatu! Și multe-i suntă deja pe rêvașu!!

„Etiam iste ex numero patentatorum est!”

Salnicu la 7 Martie 1886.

(Incetarea execuțiunilor. Causa călei ferate: Caréii mari-Simleu-Zăleu și comunele românesci. Abdicarea de bună voie (?) a notarului din cerculu Zálnocu-Bobota-Dumuslău).

Domnule Redactoru! Durerea împărtășită cu alții mai ușoră o suportăm, fiă trupescă fiă sufletescă. Durerea, necasurile și nedreptățile, cele suferim indiviți, comunități, corporațiuni séu ținuturi întregi, mai ușor le suportăm, decă le împărtășim cu întregulu nostru corp național, cându supunem judecăței forului publicității și a dreptăților, ce ne competă. Prețuită noastră „Gazeta” fiindu celu dintăiu și mai acreditatu organu a poporul român. Vē rogă să dăți locu întrênsa, acestoră câte-va rënduri, ce urméză. —

După ce prin comunele din cerculu pretorialu Tașnadu cu puține excepțiuni s'au perondatu o droiă de esecutori, cari ca și lupii flămânți să aruncară asupra bietului nostru popor escvându-lu de trei ori în intervalu abia de 2—3 luni acuma de câteva țile a intrat u pausă în această lucrare. Bieții omeni au fostu nevoiți, ca se mântuiescă baremă ceva de dinaintea acestui nou soi de Mongoli — au fostu dîcu nevoiți să-și caute asilu de scăpare în păduri cu vacuța séu manzulu, ce i-a rămasu dela prima și a doua vindere cu doba. Astfelu cu sêptămănilu au șețutu prin pădure sub cerulu liberu în timpu de iernă bietulu cetățienu, care de multele și ne mai suportabile greutăți publice nu se mai pôte scutura în vecl, căci nemilosulu esecutoru îi iea și cea mai din urmă mângăiere din casă, până și capra, care-i nutresce pruncii.

Trecu dară și acésta plagă fatală preste Romănași noștri, unii rămânendă fără vacuțe, alții fără o bucățică pentru sine și pruncii săi, și unii și alții însă, neînfrânți în speranță că Dumnezeu lu popóreloră va aduce odată unu timpu mai bunu ca acesta. —

Calea ferată proiectată dela Caréii-mari-Simleu-Zăleu, care are să se pună în legătură cu Deșulu, se va incepe câtu mai curéndu. Pre 28 l. trecută a fostu conchemată o adunare de acționari la Zăleu, ca să se alegă unu comitetu de acțiune și supraveghiare. — Pentru efectuirea călei acesteia au contribuit mult și comunele române, care cadu în vecinătatea călei proiectate. Așa

comuna Zálnocu a contribuitu cu 1000 fl. Bobota 2000 fl. T. Sarvadulu cu 2000 fl. Santăulu cu 3000 fl. Fiindcă comunele române reprezintă un considerabilu capitalu la facerea călei acesteia, ar fi de dorit ca la așeđierea stațiunelor, cari sunt de momentuositate, să se ia în considerare și interesele acestoră comune.

Așa d. e. comuna Zálnocu are băi de apă minerală forte folositoare contra reumatismului și altoră bóle cronice și fiindcă aici în Selagiu nu suntă multe izvóre de apă minerală, ar fi în interesulu acestei comune și a locuitorilor ei, déră și în folosulu omenimei suferitoare, ca să se îngrijescă acelu comitetu, ca în apropierea comunei Zálnocu să se facă o stațiune. Acésta ar înlesni ajungerea mai ușoră (în lipsă de alte căi practice) a óșepilor la băi, și facerea de excursiuni și prin acésta împrejurare ar contribu a face mai cunoscute aceste băi, cari pentru marea loră putere, vindecătore sunt demne a fi cunoscute și frecventate. —

Pusuși-au în cugetu puternicii țilei, să nu mai suferă în administrațiune Romăni de aceea făcú ce făcú și ađi dau pre unulu la o parte, mîne pre altulu sub altu pretextu, ce și-lu află după placu. Așa nu trecu multu de când fu suspendatu din oficiu unu notaru din cerculu acesta pretorialu și acuma în țilele trecute avu și altu notaru acésta sórte, adecă notarulu din cerculu Zálnocu-Bobota-Dumuslău, care are 40 ani de pracsă în acestu ramu.

Ce e dreptu notarulu vędendu-să strimtoratú și șicănatu în totu modul a abđis de bună voie, fiindu adecă pusu între alternativa: séu abđici séu te suspendez; elu firesce și-a alesu partea mai puțin rușinoșă. Lucru minunatu însă, că d-lu pretore (solgăbiru, sub-prefectu) nu cređu de bine să substituiescă pe notarulu român cu altu român, ci impuse unui cercu curatu român unu notaru substitutu jidanu de curéndu botezat cu tóte că se afla unu competentu după acestu postu provęduțu cu tóte documentele îndreptățitoare — însă fiu de Romănu.

Dar astăđi în patria noastră dulce suntemă dăți înderétulu Jidanului, care veni de ieri alaltăieri să trăiescă de pe spinarea noastră, și noi, cari amă sangerat în lupte pentru apărarea acestuipămētă de Turci și Tătari, navemă nici dreptulu nici mângăierea de a susține în posturi pe fi poporului nostru sciutori de carte, căci și dreptulu și mângăierea ni-le denegă forța brutală.

Ausonia.

SCRÎ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu „Gaz. Trans.”)

VIENA, 17 Martie — Fôia oficială publică demisiunea ministrului de comerț *Pino* și numirea șefulu de secțiune *Pusswald* ca conducătoru alu resortulu de comerț.

BERLINU, 17 Martie — Comisiunea Reichstagului a refusat d'a mai prelungi legea socialiştilor. Comisiunea pentru spiritușe a mai respinsu și toți ceilalți paragrafi ai proiectulu de lege asupra monopolulu.

PETERSBURG, 17 Martie — Unu ucasu alu Țarului ordonă espropriarea proprietății private cu scopu d'a se înființa biserici ortodoxe, case parochiale, scóle și cimiterii în Livlanda, Kurlanda și Estlanda.

DIVERSE.

În scóla. — Episcopulu intră într'o scóla sătescă germană p'o fetiță: „Spune'mi, fetiță este, ungerea cu sfântulu miru necesară pentru fericire?” — Fetița răspunde, după cîm învătase în catehismu: „Nu, dér, decă pôte ajunge cineva la acésta, nu trebuie să scape ocaziunile.” Episcopulu laudă răspunsulu, trece tainele și ajunge la căsătoria. „Acum, micuțo,” se adresă elu totu cătră cea fetiță, „este căsătoria necesară pentru fericire?” — „Nu,” răspunde fetița, cređendă, că are să fiă din nou laudată, „dér, decă ajunge cineva la acésta, nu trebuie să scape ocaziunea.”

Comoră găsită. Unu copil, pascăndu oile pe unu poverniș lângă unu părau la satulu Voloșcani, în România, și jucându-se în țărână, a găsit unu banu apoi scormolindu a mai găsit 12 piese. Sêra mergéndu acasă le-a arêtat unui dorobanțu rudă a sa, care i-a luat patru piese. Alte patru lea datu unei fete pentru 50 de bani, una a păstrat-o elu ăr trei le-a datu unui locuitoru dinu Voloșcani. Sub-prefectulu a pus mână pe patru piese și se speră că se voră găsi tóte. Banulu după indicațiunile date de d. Gr. Tocilescu în opera sa *Dacia înainte de Romani* (pagina 858), ar fi o imitațiune a tetradrahmelor de argintu ale lui Filipu II regele Macedoniei; prin urmare o monedă fabricată pe pământulu Daciei înainte de dominațiunea romană.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

milosă regimă (a ce régime cruel), dîce Fray, însă majoritatea scolarilor se alege cu unu felu de tēmpeniă (courbature) morală și diformățiun nevindicabile. Elu pune pe Moliere pe o tréptă cu Plautus, pe Bossuet cu Cicero, pe Racine cu Virgilu, pe Dante și Shakespeare fi ridică peste toți classicii. „Horățiu îngălbinesc pus a lătura cu Hugo, Lamartine, Góthe ori Schiller. Tragedia romană e perdută; noi avem unu Corneille, Racine, Shakespeare, Spaniol și German. Decă aș avea să alegu între Juvenal și la Bruyere, de sigură că nu m'ăș decide pentru Juvenal. Seneca, ce e dreptu, e plinu de spiritu, dér pentru aceea é superioru lui Pascal? — Fray nu merge așa departe, ca neglīgéndu limbile vechi se neglije și literatura lor în favorulu sciințelor naturale. Elu vrea totuș să le înlocuiescă cu limbile moderne și literaturile lor, Istoriă, Geografiă, sciințe naturale, retorică și filosofă. Unu profesor renumit, fostu ministru, *Paul Bert*, a primitu planulu lui Fray: Licee fără limba latină, abiturienți fără limba latină. — Ministrulu de culte *Goblet* încă s'a esprimat favorabilu pentru acésta părere: „E vorba de unu învățământu mediu generalu — a đisú dēnsulu la ocaziune în cameră — care ce-i dreptu să lase posibilitatea celoru ce vréu și potu să studieze limbile vechi, dér celoru mai mulți dintre tinerii noștri să le garanteze o educațiune fără grecă și latină, și totuș de natură liberală, o

educațiune, care să fiă totdeodată modernă și folositoare, corēspundătoare pretensiunilor societății noastre. În Decembrie anul trecut s'a constituitu o comisiune din bărbați reprezentanți ai diferitelor ministere cu scopu de a studia cestiunea.

În Geneva (Elveția) s'a ținutu în Ianuarie a. c. o adunare generală de directori, cari s'au pronunțat în defavorulu limbilor classice séu mai bine đisú a planulu actualu de învățământu, deși în diferitele cantone nu se învață așa de multu latinesc și grecesc, ca în alte părți.

În fine, e cunoscutu, că ministrulu de culte ungurescu, Trefort, a venit la idea de a supne cestiunea reformării gimnasiului unei discusiuni internaționale.

Tóte acestea dovedescă urgența reformei. Victoria le pare, că inclină pe partea realismului; cu tóte acestea o delăturare radicală a limbilor clasice din planulu de învățământu alu gimnasiului, nici nu e cređibilă. dér n'ar fi nici cu cale, căci la urma urmelor classicismulu totu e fundamentulu culturai moderne. După modesta noastră părere va fi vorba numai de stabilirea unui echilibru conformu cerințelor de ađi între elementele combatante: Humanismu și Realismu. Resultatul e ascunsu în vëlulu viitorulu!!!

Lipsca, Martie 1886.

Corcodel.

Cursul la bursa de Viena
din 12 Martie st. n. 1886

Rentă de aur 4%	104.35	Bonuri croato-slavone	104.75
Rentă de hârtie 5%	95.70	Despăgubire p. dijna de vin	100.—
Imprumutul căilor ferate ungare	153.25	Imprumutul cu premiu ung.	121.75
Amortisarea datoriei căilor ferate de osti ung. (1-ma emisiune)	101.50	Losurile pentru regulara Tisei și Segedinului	124.50
Amortisarea datoriei căilor ferate de osti ung. (2-a emisiune)	127.—	Renta de hârtie austriacă	86.15
Amortisarea datoriei căilor ferate de osti ung. (3-a emisiune)	115.25	Renta de arg. austr.	86.20
Bonuri rurale ungare	104.75	Renta de aur austr.	114.60
Bonuri cu cl. de sortare	104.75	Losurile din 1860	140.25
Bonuri rurale Banat-Timiș	104.75	Acțiunile băncii austro-ungare	879.—
Bonuri cu cl. de sortare	104.75	Act. băncel de credit ung.	308.—
Bonuri rurale transilvane	104.75	Act. băncel de credit austr.	309.60
		Argintul — Galbin	—
		impărătesc	5.92
		Napoleon-d'ori	999.—
		Mărci 100 imp. germ.	61.55
		Londra 10 Livres sterline	125.70

Bursa de București.

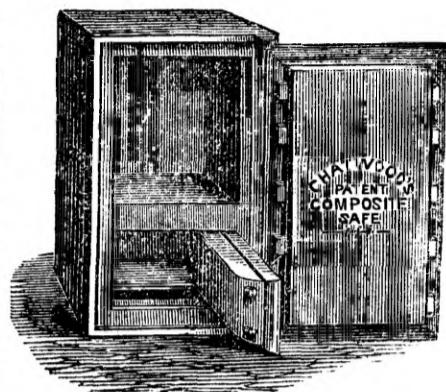
Cota oficială dela 28 Februarie, st. v. 1886.

	Cump.	vend.
Renta română (5%)	94 —	95 —
Renta rom. amort. (5%)	96 1/2	97 1/4
convert. (6%)	88 1/2	89 1/2
Impr. oraș. Buc. (20 fr.)	30 —	32 —
Credit fonc. rural (7%)	103 1/2	103 1/4
" " (5%)	86 —	86 1/2
" " urban (7%)	98 1/2	99 1/4
" " (6%)	92 1/2	93 1/2
" " (5%)	83 —	83 1/2
Banca națională a României 500 Lei	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	—	—
" " Națională	—	—
Aur contra bilete de bancă	15 —	14 1/4
Bancnote austriace contra aur.	2.00 —	2.02

Cursul pieței Brașov

din 16 Martie st. n. 1886.

Bancnote românesce	Cump.	8.65	Vend.	8.80
Argint românesc	"	8.50	"	8.80
Napoleon-d'ori	"	9.97	"	10.—
Lire turcesce	"	11.20	"	11.30
Imperiali	"	10.20	"	10.30
Galbeni	"	5.86	"	5.90
Scrisurile fonc. » Albina	"	100.—	"	101.—
Ruble Rusesci	"	124.—	"	125.1/2
Discontul	"	7—10 %	"	pe an.

CASSE
de
Feră și oțelă
„Neinvine”
sigure contra
focului și spargerii
din renumita fabrică

„CHATWOOD”

(3—5) Agent central depositar
JOHN PITTS București
2 Strada Smardan 2.
Representantul D-lă Heinrich Gusbeth va sta în Brașov
circa 10 zile cu locuința în Ulița poștei (Nonnengasse) Nr. 590.

Nr. 235, 1886.

a. f. sc. c. d.

Publicațiune de licitațiune.

Posesiunea nemișcătoare ce au în comunitatea Ceanul-mare fondurile scolare centrale din districtul Năsăudului, carea are estensiunea de 1035 jughere 538° și constă din arătură, cosăștină și pășune, dimpreună cu edificiile de locuită și economiă, ce se află pe ea, cu casa de cârciumă și cu dreptul de cârciumărită se dau în arendă pe de ce an, începându din 24 Aprile 1886 cu prețul de strigare de 3000 fl. v. a și anunită în 20 Martie 1886 st. n. la 11 ore înainte de amăzi fața locului în Ceanu mare la cancelaria comunală de acolo.

Voitorii de a licita suntă datoră a depune vadiulă de 10%. Până la începerea licitațiunii se primesc și oferte scripturistice închise, făcute după prescripțe și provădute cu vadiulă prescrișă.

Condițiunile speciaiale se pot vedé la subscrisa comisiune și la antistia comunală din Ceanul mare. Din ședința comisiunii administratōre de fondurile scolare centrale din districtul

Năsăud, 24 Februaru 1886.

Președintele Secretarul:
Ioană Cioană, Ioachim Mureșianu

Mersul trenurilor

pe linia **Predeală-Budapesta** și pe linia **Teiuș-Arad-Budapesta** a calei ferate orientale de stată reg. ung.

Predeală-Budapesta				Budapesta-Predeală				Teiuș-Arad-Budapesta				Budapesta-Arad-Teiuș.			
Tren de persoane		Tren accelerat	Tren omnibus	Tren omnibus	Tren accelerat	Tren omnibus	Tren de persoane	Tren omnibus	Tren de persoane	Tren omnibus	Tren de persoane	Tren accelerat	Tren omnibus		
București	—	—	7.45	Viena	—	—	—	Teiuș	11.09	—	3.56	Viena	11.00	7.15	—
Predeală	—	—	12.50	Budapesta	6.47	—	3.15	Alba-Iulia	11.46	—	4.27	Budapesta	8.05	1.45	8.00
Timiș	—	—	1.09	Szolnok	10.37	—	7.29	Vintul de jos	12.20	—	4.53	Szolnok	11.02	3.44	11.40
Brașov	—	—	1.40	P. Ladány	1.44	—	8.27	Șibot	12.52	—	5.19	Arad	11.12	4.02	12.00
Feldiara	—	—	2.27	Oradea mare	5.33	—	—	Orăștia	1.19	—	5.41	Arad	3.37	7.53	5.25
Apatia	6.22	—	2.55	Várad-Velenceze	—	—	9.45	Simeria (Piski)	1.48	—	6.08	Glogovaț	4.13	—	6.19
Agostonfalva	7.01	—	3.38	Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	Deva	2.35	—	6.39	Gyorok	4.38	—	6.45
Homorod	7.33	—	4.17	Mező-Telegd	—	—	10.28	Branicica	3.04	—	7.04	Pauliș	4.51	—	7.00
Hașfaleu	8.01	—	4.47	Rév	—	—	11.36	Ilia	3.36	—	7.29	Radna-Lipova	5.10	—	7.29
Sighișora	8.45	—	5.42	Bratca	—	—	12.10	Gurasada	3.50	—	7.41	Conop	5.38	—	7.51
Elisabetopole	10.10	—	7.37	Bucia	—	—	12.43	Zam	4.25	—	8.12	Bérvova	5.57	—	8.10
Mediaș	10.29	—	8.01	Ciucia	—	—	1.31	Soborșin	5.09	—	8.49	Soborșin	6.42	—	8.58
Copsa mică	10.39	—	8.21	Huedin	—	—	2.56	Bérvova	5.56	—	9.29	Zam	7.14	—	9.28
Micăsasa	11.19	—	9.05	Stana	—	—	3.29	Conop	6.18	—	9.49	Gurasada	7.43	—	9.56
Blașu	11.54	—	9.43	Aghiriș	—	—	4.00	Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23	Ilia	8.01	—	10.17
Crăciunel	12.12	—	10.02	Ghirbău	—	—	4.18	Pauliș	7.12	6.30	10.37	Branicica	8.21	—	10.36
Teiuș	12.56	—	6.30	Nedeșdu	—	—	4.36	Gyorok	7.27	6.47	10.52	Deva	8.47	—	11.05
Aiud	1.30	—	6.59	Ciugiu	—	—	5.05	Glogovaț	7.56	7.17	11.18	Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Vintul de sus	1.45	—	7.15	Apahida	12.05	—	—	Arad	8.10	7.32	11.32	Orăștia	10.10	—	12.24
Uiara	2.11	—	7.43	Ghirbău	12.31	—	—	Szolnok	2.39	12.00	4.53	Șibot	10.43	—	12.58
Cucerdea	2.55	—	8.29	Nedeșdu	—	—	—	Budapesta	3.16	12.14	5.10	Vintul de jos	11.04	—	1.22
Ghirbău	3.17	—	8.55	Ciugiu	—	—	—	Viena	7.10	2.10	8.16	Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Apahida	3.24	—	9.04	Apahida	—	—	—					Teiuș	12.05	—	2.24
Cucerdea	3.31	—	9.12	Ghirbău	—	—	—								
Ghirbău	3.31	—	9.12	Teiuș	—	—	—								
Apahida	4.09	—	10.23	Crăciunel	—	—	—								
Apahida	5.36	—	12.32	Blașu	—	—	—								
Ciugiu	5.56	—	12.59	Micăsasa	—	—	—								
Nedeșdu	6.08	—	—	Copsa mică	—	—	—								
Blașu	6.29	—	8.00	Mediaș	—	—	—								
Ghirbău	6.45	—	8.34	Elisabetopole	—	—	—								
Aghiriș	6.45	—	8.59	Sighișora	—	—	—								
Aghiriș	7.00	—	9.34	Hașfaleu	—	—	—								
Stana	7.26	—	10.16	Homorod	—	—	—								
Huedin	7.48	—	11.04	Agostonfalva	—	—	—								
Ciucia	7.48	—	12.17	Apatia	—	—	—								
Bucia	8.47	—	12.47	Feldiara	—	—	—								
Bratca	9.06	—	1.21	Brașov	—	—	—								
Rév	9.26	—	2.05	Timiș	—	—	—								
Mező-Telegd	10.01	—	3.08	Predeală	—	—	—								
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	3.39	București	—	—	—								
Várad-Velenceze	10.30	—	3.55												
Oradea-mare	10.37	—	4.03												
P. Ladány	10.51	—	10.37												
Szolnok	12.37	—	12.59												
Buda-pesta	6.00	—	10.05												
Viena	6.35	—	10.50												
	3.00	—	6.05												

Nota: Orele de noapte suntă cele dintre liniile grōse.

Tipografia ALEXI Brașov.